

Martin Prebudila

Zomierajú zimomriavky na vstupe do druhého desaťročia 21. storočia

Vidí sa mi, hoci už mám poriadne zoslabnutý zrak, že za posledných zopár milénií a najmä za posledných 250 rokov na týchto našich panonských priestoroch sa dosť toho popísalo, ale veľmi málo o zimomriavkach.

- Čo sú to vlastne tie chuderky-zimomriavky a o čom vlastne to je na začiatku druhého desaťročia tohto skvelého globálneho a virtuálneho 21. storočia...?! O tom mi už ani môj dobrý Faraga nič dobré nepovie...

Namiesto úvodného slova dovoľm si tu niekoľko veršov:

... aj v máji aj v lete
teším sa na skvelé zimomriavky
len v zime nie
zimy od malička nemám rád
ani drobných ľudí
bez tej dobrej zimomriavky...

Chcem veriť, že každý z nás vo svojom prchajúcom živote mal veľa dobrých, ako i menej dobrých, teda hodne citových vzrušení, ale i priam mrazivých pocitov, či už pri čítaní dobrej knihy, či pri divokom milovaní, či už pri odchode milovanej, alebo pri odchode niekoho z najbližších.

Osobne mi naposledy zimomriavky poriadne naskočili pri nedávnom čítaní správy na portáli denníka SME, ktorú prebrali z webovej stránky istého denníka El Sol a v ktorej doslovne stalo:

Kolumbijský spisovateľ Gabriel García Márquez údajne trpí Alzheimerovou chorobou.

Plinio Apuleyo Mendoza, dobrý priateľ slávneho autora, tvrdí, že Márquez si už nepamätá ani mená svojich blízkych.

"Naposledy, keď sme spolu hovorili, zabudol na niektoré veci a stále sa pýtal, 'Kedy si prišiel? Kde bývaš?'," povedal Plinio.

Médiá ináč za posledných niekoľko rokov už viackrát pochovávali tohto svetového a nášho spisovateľa, no tentoraz pán Márquez je už asi veľmi blízko k tomu druhému pobrežiu... Bodaj by vydržal a dobre ma sklamal...

Virtuálny dnešný svet, a samým tým i náš malý život, je už čoraz menej reálny, moderný a postmoderný, povedal by som – už poriadne zbabraný. Nechcem urážať ani nadávať... Dovoľm si len trochu úprimnosti, aj voči sebe aj k vám.

Už dlhšiu dobu sa mi tieto naše snemovania, predtým porady a rady, podobajú na skysnuté mlieko, ktoré si málokto, aj z tu prítomných, už dobre natrie na chlieb a potom si povie: - No, to boli raňajky...

Namiesto dobrej rady a parády dovoľm si trochu zavtipkovať a uvediem tu **10 praktických rád**, samozrejme nie vlastnou hlavou vymyslených, ale v tomto kontexte schválne zvolených - na malé rozptýlenie a trochu i na zamyslenie, hádam...

1. Čo môžeš urobiť dnes, môžeš urobiť aj zajtra.
2. Na dosiahnutie cieľa je potrebné snívať. Takže sa na všetko vykašlite a choďte spať!
3. Ak sa Vám jedného dňa život otočí chrbtom, ... chyť ho za zadok!
4. Každá práca sa urobí sama, len sa jej na to musí nechať dost času.
5. Problém, ktorý sa do 30 dní nevyrieši sám, si nezaslúži pozornosť.
6. Ak jedného dňa zacítite veľké prázdno: ... jedzte, je to hlad!
7. Bez volania nechytaj sa cudzej roboty.
8. Robota nie je zajac, neutečie.
9. Nikdy nevrav, že niečo nejde, pretože sa vždy nájde blbec, ktorý nevie, že to nejde a urobí to!
10. Každá vojna sa končí dohodou. Prečo sa nedohodnúť hneď?

Vravím, dámy a páni, nechcem veľmi radiť a byť veľmi múdрым, ani vás oberať o váš drahocenný čas na tomto snemovaní a vôbec na tejto planéte, a tak si pri tejto príležitosti dovoľm ešte pripomenúť na sté výročie narodenia istého veľkého a môjho obľúbeného maďarského spisovateľa, s tvorbou ktorého som sa stretol ešte počas študentských čias. Ide teda o maďarského spisovateľa (*hádam sa len nedopočuje kamarát Jano Slota!*), európskeho a svetového formátu **Istvána Örkényiho**, ktorého sa mi kniha krátkych poviedok **Jednominútové novely** dostala do rúk už v tom roku, keď u nás vyšla v srbskom preklade (preklad **Arpad Vicko**), teda v roku 1985, a dodnes v mojej knižnici má výsostné miesto. Spolu s *Antológiou americkej krátkej prózy*.

István Örkény sa narodil 5. apríla 1912 v Budapešti, kde prežil takmer celý svoj život a kde i zomrel 24. júna 1979. Svetovú slávu získal práve „jedinominútovými novelami“, ktoré knižne prvýkrát vyšli v roku 1968, teda v období socialistického realizmu, no svojou koncíznosťou a originalitou autorovi sa podarilo hlboko preniknúť a zobrazit' zúfalstvo istej doby a spoločnosti, ale aj bezvýchodiskovosť a zúfalstvo jednotlivca.

Využíval útvar s humoristickými, karikatúrными prvkami a situačnými zvratmi, teda grotesku, a veľmi často i prvky absurdity. Podobne ako i Bohumíl Hrabal, no oveľa jednoduchšie a koncíznejšie... Tieto Örkényiho krátke novely písané takmer pred polstoročím i dnes sú čerstvé a aktuálne, najmä ak ich vnímame ako stále upozornenie na to, čo nám prináša súčasná doba a častá

absurdita na globálnom pláne. Nie sme iba súčasníkmi a tichými svedkami, ale najčastejšie i spolupáchateľmi.

Skrátka, nie náhodou spomínam tohto spisovateľa, keďže už dlho mám blízko k jeho tvorbe a sám sa snažím niečo podobné i napísať. Nie aj prekonať Örkényiho „jednominútovú“ literárnu genialitu. Priznám sa, že keď na to mám čas, že si, okrem dennej tlače, najradšej prečítam práve kratšie literárne formy tohto typu. Už vôbec neverím románom „hrubším“ nad sto strán. Kto ešte dokáže dnes prečítať **Tolstého** *Vojnu a mier*, alebo aspoň *Annu Kareninová*?! Veď aj dnešných našich 99 percent stredoškólkov ich číta len v skrátenej podobe – na internete.

Keď ide o našu celo-dolnozemskú vojvodinskú literatúru a jej súčasný stav na začiatku tohto cválajúceho a nezaujímavého desaťročia, tak sa vám znovu úprimne priznám, že nemám bohvie akú spirituálnu alebo literárno-kriticky hodnotiacu potrebu, teda ani mienku, ale vám, na záver prezradím čo najnovšie s veľkou radosťou čítam. To, čo ma baví a čo sa mi páči. A to je **Denník** už dlhšie uverejňovaný na pokračovanie na stranách Nového života z grafitovej ceruzy nášho vynikajúceho básnika a spisovateľa, kronikára nie len našej doby, **Vít'azoslava Hronca**. Svedka, súčasníka a spolupáchateľa našich krásnych literárnych skutkov, ale aj každodenných nerestí.

Namiesto (ne)záveru.

Práve včera sa mi do rúk dostalo najnovšie číslo 5 – 6 Nového života a v ňom 21. pokračovanie fragmentov z Vít'ovho tajného záznamníka, čiže denníka. Okrem iného na strane 30 je uverejnený úryvok z denníka, čo mi v najkrajšom pripomína práve tie najlepšie „jednominútové novely“ Istvána Örkényiho (citujem):

(22. decembra 1992 – ešte sme oslavovali Deň JLA p.a.) Každé ráno, keď sa dotknem kľučky na dverách mojej pracovne, ako blesk ma vždy zasiahne krásna nádej, že vnútri nenájdem vonkoncom nič. Že v priebehu noci zmizli všetky moje knihy i rukopisy, obrazy, náradie, písací stroj, takže zostala iba prázdna izba, v ktorej iba skrze číre svetlo možno vstúpiť do ďalšieho rozmeru. Chvilku by som postál a kochal sa nad tým nevýslovným výjavom, potom by som spokojne kdesi v byte našiel nejakú ceruzku i kúsok papiera, sadol by som si v pracovni na dlážku k čistej bielej stene, a napísal svoj prvý verš. Rovnako ako Boh, keď z najničotnejšej ničoty začal tvoriť tento svet. (Skončený citát).

Túto dokonalú ničotu som aj videl, aj pocítil. Až ma prešli zimomriavky.

Ďakujem.

15.06.2012